

O CARTE DESPRE BUCOVINA DE LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XIX-LEA, EDITATĂ ÎN RUSIA

DINU POȘTARENCU

Ein in Russland, Mitte des 19. Jahrhunderts herausgegebenes Buch über die Bukowina

(Zusammenfassung)*

Der Verfasser präsentiert das Buch *Einige historisch-geographischen Informationen über die Bukowina*, das 1875 von Gr. Kupceanko in russischer Sprache in Kiev verfasst wurde. Dieses Buch, das in Russland herausgegeben wurde, enthält geographische, statistische, historische und ethnographische Angaben über die Bukowina. Der Autor der vorliegenden Studie möchte die geschichtlichen Fehler nicht beurteilen, weil der Verfasser des Buches ein anderes Kenntnissniveau der Geschichte der Bukowina hatte und seine Informationen aus den der damaligen Fachliteratur entnommen wurden.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Buch über die Bukowina, statistische, historische und ethnographische Informationen, Kiev, Russland.

Cartea pe care ne-am propus s-o prezentăm este redactată în limba rusă și se intitulează *Некоторые историко-географические сведения о Буковине* [Unele informații istorico-geografice despre Bucovina]. Alcătuită de Gr. Kupceanko, cartea a văzut lumina tiparului în anul 1875, la Kiev. Textul acesteia este structurat într-o serie de secțiuni de proporții mici.

În cuvântul introductiv, scris în august 1873, la Viena, autorul a menționat că a strâns date geografice, statistice, istorice și etnografice referitoare la „Ducatul Bucovina din Austria și [la] populația rusă a acestuia”¹, conformându-se

* Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

¹ *Некоторые историко-географические сведения о Буковине*, Составил Г. Купчанко, Киев, Типография М. П. Фрица, 1875, p. 3.

programului de activitate al Secției pentru zona de sud-vest a Societății Imperiale de Geografie din Rusia. Datele, după cum a mai consemnat autorul, i-au fost puse la dispoziție de Ivan A. Glebovițki, dr. Karl Vexler, Mihail V. Kupceanko, Isidor S. Prodan, Nikolai A. Kușniruk, Fiodor Strabel ș.a. Gr. Kupceanko a enumerat și sursele din care a extras informații: 1. *Harta generală a Ducatului Bucovina*, editată în anul 1859 de către Camera de Comerț din Cernăuți; 2. *Lucrarea intitulată Informații naționale despre Bucovina*, editată de către Direcția Cultelor; 3. Studiul lui Isidor Martânovici, *Informații istorice despre Moldova și Bucovina*; 4. *Antichitățile lui P. I. Șafarik*; 5. *Lucrarea semnată de Karl Ritter von Schmedes, Privire generală geografico-statistică asupra Galiției și Bucovinei*; 6. *Scrierea lui F. A. Wickenhauser*; 7. *Lucrarea profesorului A. St. de Simașkovici*; 8. *Scrierea lui A. S. Petrușevici*; 9. *Lucrarea Bucovina în Regatul Galiției*, semnată de Teofil Bendella.

La început, Gr. Kupceanko prezintă cititorului date despre originea denumirii Bucovina (conform surselor consultate de către acesta, acest toponim provine de la cuvântul slav *buk* – „fag”), așezarea geografică a provinciei și hotarele acesteia.

În continuare, sunt prezentate informații referitoare la populația Bucovinei, fără ca acestea să fie date. Provincia avea 511 964 de locuitori, grupați astfel sub aspect etnic: ruși – mai mult de 200 000; români – circa 180 000; evrei – 47 772; germani – 32 000; unguri – 18 158; polonezi – 4 700; armeni – 4 400; velicoruși – 2 938. Urmau, într-un număr neînsemnat, cehii, slovacii, țigani și alte etnii. Autorul precizează perioadele când aceste etnii au imigrat în Bucovina și localitățile în care erau stabilite. Rușii (adică ucrainenii) locuiau în partea de nord și nord-est a Bucovinei, iar românii în partea de sud și sud-est.

Din puținele date de ordin istoric incluse în paginile cărții reproducem următorul pasaj: „Până în 1769, Bucovina a fost subordonată Moldovei, apoi a căzut sub stăpânirea Turciei. Rusia a luat-o de la turci și a cedat-o Austriei, în virtutea tratatului încheiat, la 1 octombrie 1774, între Rusia, Austria și Turcia, inițial temporar, iar la 2 iunie 1777 – definitiv”².

Nu este cazul să ne pronunțăm în privința erorilor istorice, întrucât acesta s-a dovedit a fi nivelul de cunoaștere a istoriei Bucovinei de către autor, care a preluat informațiile din lucrările consultate.

Specificând că, sub raport administrativ-teritorial, Bucovina este împărțită în opt căpitării județene, autorul a numit pe rând căpităniile și unele așezări din cadrul lor, descriindu-le foarte succint.

Urmează informații cu caracter geografic, privitoare la relief, apele curgătoare, calitatea solului, climă, creșterea animalelor domestice, apicultură, minereuri, speciile regnului animal, regnul vegetal, industrie, meșteșuguri și comerț.

² *Ibidem*, p. 9.

Totodată, Gr. Kupceanko a dezvoltat și subiectul *Istoria poporului rus bucovinean*, din care cităm: „Țara situată între râurile Dunărea, Nistru și munții Carpați – și anume: Bucovina, Basarabia, Moldova, Transilvania, partea muntoasă a Ungariei, Valahia și Banat – în antichitate era populată în exclusivitate de triburi slave și era cunoscută cu numele de Dacia. Ea reprezenta una dintre cele mai bune provincii romane”³. Și, mai departe: „Diverse popoare, strămutându-se aici din Asia, s-au amestecat cu slavii și romanii. Din amestecul lor cu locuitorii coloniilor romane au provenit popoare noi. În modul acesta, în secolul al VII-lea, de la romani, goți și traci, care atunci se aflau în Dacia, își trag originea românilor”. Tot în secolul respectiv, „o mare parte a slavilor s-a mutat în Moesia și Tracia, iar o altă parte a rămas în Ungaria, Bucovina, Moldova, Semigradia și Valahia, unde constituiau cu românii un tot întreg”.

Pentru a confirma afirmația că până în secolul al XVII-lea limba slavo-rusă, întrebuințată de români în biserică și la curtea domnească, a fost limbă oficială, Gr. Kupceanko a publicat textul integral al unui hrisov întocmit în limba slavă, în august 7117 (1601), de către cancelaria domnului Moldovei, Ieremia Movilă, prin care era autorizată vânzarea unei jumătăți a satului Tărășeni, din ținutul Suceava. Hrisovul se afla în posesia moșierului satului Tărășeni, Stefanovici.

În plus, autorul a oferit eventualilor cititori detalii despre Episcopia Bucovinei, instituțiile de învățământ, instituțiile și societățile care susțineau artele și științele, instituțiile și societățile filantropice, instituțiile economice și societatea de geografie, bănci, fabrici, biserici și mănăstiri. Gr. Kupceanko publică și lista localităților din fiecare căpitănie.

În sumarul lucrării se regăsesc și subiectele: *Obiceiurile, ghicitorile, proverbele și superstițiile poporului rus bucovinean* și *Când în Bucovina a fost introdus boierescul*. De asemenea, în anexă, este prezentată harta Bucovinei.

³ *Ibidem*, p. 30.